

Broedplaats van een kampioen..

Wie kent de Noorse plaats **Fagernes**, en wie kent **Henk van der Grift** ? Ik vrees dat alleen 60-plussers deze vragen kunnen beantwoorden.. Zelf zou ik het ook niet hebben gekund, een groot toeval ligt eraan ten grondslag dat ik het wel weet.

In 2011 werd door de Noorse schaakorganisator Oystein Brekke een nieuw toernooi gestart, wat de herinnering aan de fameuze schaakfestivals van Gausdal zou moeten doen vergeten. Eveneens in de binnenlanden van Oslo, ca. 200 kilometer van de hoofdstad in een voor onze begrippen rustiek dorp in een nauwelijks bevolkte regio. Het toernooi van Gausdal bleek moeilijk te overtreffen, maar het nieuwe toernooi was een meer dan uitstekend georganiseerd evenement in een plaats die op het tweede gezicht toch veel meer te bieden had dan gedacht.



Bovenstaande geeft een goede indruk van wat ik destijds bij aankomst in de week voor Pasen aantrof in deze vrij onbekende en onherbergzame plek, het prachtige hotel Scandic Valdres, gelegen aan een meer met een eiland wat als parkje is ingericht en met een bruggetje bereikbaar is. Aan de andere kant van het dorp kan men de bergen in om dan na ongeveer een half uur lopen bij een ander meer aan te komen waar een wereldkampioen zich heeft ontwikkeld..

En nu komen we aan het antwoord op de tweede vraag, waar ik bij toeval achter kwam toen ik in een boekje met wetenswaardigheden bladerde wat ik in de bibliotheek van het hotel vond.

In 1960 arriveerde een Nederlandse schaatser in Fagernes die had besloten om zich samen met zijn vriendin hier voor een paar jaar te vestigen, en zijn naam was Henk van der Grift. Hij was ambitieus, wist dat hij met zijn geringe trainingsuren weinig kans maakte tegen Noren en Russen en besloot op een plaats te gaan wonen waar acht maanden per jaar ijs ligt. Natuurijds, want de kunstijsbanen moesten nog komen. Hij vond een baan als automonteur, zijn vriendin als hotel receptioniste, en ... Henk van der Grift werd in 1961 wereldkampioen. Een stimulans voor de jongeren die hem opvolgden, de alom bekende Ard en Keessie !



De weersverwachting was deze keer niet al te positief, maar ik hoopte bij hernieuwde kennismaking met het schaakfestival van Fagernes desalniettemin mijn dagelijkse wandelingen door het parkje in het meer te kunnen herhalen, een paar keer de bergen te verkennen en in de vrije tijd die dan nog zou overblijven mijn baantjes te trekken in het zwembad van het hotel. Net als eerder..

Helaas, het toernooibezoek stond deze keer voor mij onder een slecht gesternte. Wat er mee begon dat de vlucht werd geannuleerd toen alle reizigers al in het vliegtuig zaten klaar voor vertrek. Een elektronische storing van het omroepsysteem kregen we als uitleg, maar de piloot vertrouwde het elektronische systeem in zijn geheel niet meer. Op vliegveld Oslo Gardermoen zou ik ruimschoots de tijd hebben om te lunchen en dan worden opgehaald om met enkele andere schakers naar Fagernes te worden gebracht, bijna drie uur met de auto over wat wij een matige B-weg zouden noemen maar wat daar de A-16 is.



Eerst was de vraag of ik die dag nog in Oslo zou kunnen komen, vervolgens of de chauffeur zou kunnen wachten want om 17.30 zou de eerste ronde starten en moesten de andere schakers er dus zijn. Het liep uiteindelijk goed af omdat de KLM een reserve vliegtuig inzette en ik net binnen de marge op het vliegveld arriveerde, maar tijd voor de lunch was er niet meer, en dan heb ik het nog niet over de additionele stress en het heen en weer bellen naar Noorwegen. Na het ontbijt om 5.00 zou het tot ca. middernacht duren voordat ik – na de héél héél lange partij – eindelijk kon dineren. Toen Fagernes naderde was het beeld toch iets anders dan ik me herinnerde..



Niet alleen lag er naar schatting anderhalve meter sneeuw, maar ook het meer was daarmee bedekt, op een dikke ijslaag die na hartje winter had overleefd en waarop de plaatselijke bevolking nu aan het langlaufen was. Het parkje op het eiland was niet te bereiken want de brug was ondergesneeuwd en ik zakte bij mijn eerste poging tot mijn knieën in de sneeuw, deze was kennelijk recent gevallen. Omdat ik het ook nog frisjes vond ging ik bij de hotelbalie maar eens informeren naar de temperatuur en die was -16 graden celcius met een gevoelstemperatuur van -25. Erg onnederlands en zo heb ik mijn plannen in de buitenlucht voorlopig maar opgeschort. Er was toch in elk geval nog een zwembad, maar helaas hadden de andere gasten ook weinig keus vanwege het weer en was alleen rechtop in het zwembad staan nog een optie vanwege de drukte. Helaas waren daarmee de mogelijkheden tot verpozing naast het schaken uitgeput.

Graag had ik u hier gemeld dat het schaaktoernooi ondanks deze tegenslag wèl een ongekend sportief succes was geworden, maar dat is helaas ook niet zo. Of het een matige vorm was, of dat het slaapgebrek was (doordat er hard gestookt werd in het hotel was het moeilijk in slaap te komen), al dan niet gecombineerd met ergernis door de tegenslag, kan ik moeilijk beoordelen, misschien iets van beiden,.



Ik heb ook getwijfeld of ik zou rapporteren, omdat er schaaktechnisch weinig te melden was, maar dan zou ik mijn verhaal over Henk van der Grift niet kunnen doen !

Het schaakfestival was onderverdeeld in drie toernooien. Het zogenaamde GM-toernooi met een open inschrijving voor spelers met een rating boven 2150, met 9 ronden Zwitsers systeem hetgeen uiteindelijk zou worden gewonnen door de Russische grootmeester Maxim Turov. Het IM-toernooi als een gesloten groep van 10 spelers met buitenlandse titelhouders en talentvolle spelers die voor een internationaal meesterresultaat spelen. Hier won de Litouwse grootmeester Eduardas Rozentalis. En tenslotte het Elo-toernooi voor spelers die niet aan de criteria voor één van deze twee eerder genoemde toernooien voldoen dan wel liever een minder zwaar toernooi spelen, dit toernooi werd gewonnen door de Noor Henrik Oie Lobersli die met zijn rating van 2081 als tweede geplaatst de elo-favoriet voorbleef.

In overleg met de huidige toernooi organisator Hans Olav Lahlum, een gedreven en vriendelijke man maar eveneens een karikatuur die een eigen rol heeft in een Donald Duck verhaal over Magnus Carlsen, heb ik besloten mee te spelen in het IM-toernooi zodat tevoren mijn tegenstanders vast stonden. Deze groep had een onverwachte einduitslag, niet alleen door mijn sportieve falen.

Eindstand IM-groep (9 ronden) :

1. GM Eduardas Rozentalis 2512 7,5
2. Mads Vestby-Ellingsen 2194 7
3. GM Aloyzas Kveinys 2511 6,5
4. FM Johannes Haug 2360 6
5. Daniel Nordquelle 2200 5,5
6. FM Alexander Betaneli 2231 4,5
7. IM Gerard Welling 2332 3,5
8. Frode Lillevold 2113 2
9. WIM Sheila Barth Sahl 2186 2
10. WIM Kateryna Dolzhykova 2288 0,5

Het was duidelijk niet het toernooi van Kateryna Dolzhykova, de voormalige mevrouw Karjakin die bij een vorig toernooi in Noorwegen wat zij speelde en waar ik ook deelnam een hoge klassering bereikte. Deze rating van 2288 is voor haar doen bescheiden, nog niet lang geleden stond ze ruim in

de 2300 range, en nu mag ze nog eens 75 punten inleveren. Het is altijd treurig om te zien dat een sympathieke persoonlijkheid in slechte doen is en naar verluid waren er ook fysieke klachten. Minstens zo verrassend maar dan in positieve zin was het puntenaantal van de jonge talenten Mads Vestby-Ellingsen en Daniel Nordquelle waarbij eerstgenoemde een goed toernooi speelde en Daniel over geluk niet te klagen had (maar wel tevreden mag zijn). Tegen beiden had ik een vlaag van verstandsverbijstering waardoor strategisch voordeel respectievelijk winnende aanval resulteerden in twee volstrekt onnodige nederlagen. :- (Mijn "prestatie" was zodoende ook verrassend, maar in minder positieve zin, al maakte ik het niet zo bont als de arme Kateryna. Een en ander zal ik illustreren met de partij uit de eerste ronde, die zoals eerder werd beschreven gespeeld is met een groeiend hongergevoel en die typerend is voor mijn spel dit toernooi, al wist ik deze nog te winnen.

Barth Sahl, Sheila (2186) - Welling, Gerard (2332) [A46]

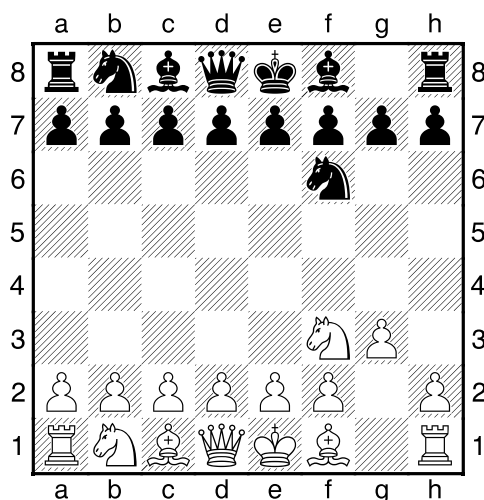
Fagernes IM (1), 25.03.2018

[GW]

1. ♘f3

[Direct viel mijn voorbereiding in het water, Sheila speelt eigenlijk altijd 1.e4 wat ik gezien haar agressieve stijl had willen afstoppen met een solide variant in het Frans : 1...e6 2.d4 d5 3. ♘c3 dxe4 4. ♘xe4 ♙d7 gevolgd door .. ♙c6, .. ♘d7 etc.]

1... ♘f6 2.g3



2...d6

[Een psychologische keuze, mijn tegenstandster speelde haar eerste twee zetten met zoveel overtuiging dat ik er zeker van was dat ze dit speciaal voor het toernooi had voorbereid - bleek later in dit evenement inderdaad het geval - en zodoende druk ik de partij een eigen stempel op in plaats van mee te gaan in de reguliere varianten van het Koningsindisch in de voorhand na 2...d5]

3.d4

[Want anders speel ik gewoon ..e5 maar nu raakt ze ook uit het voorbereide speltype]

3... ♘bd7 4. ♙g2 e5 5.dxe5

[Niet erg ambitieus en zodoende ontypisch voor de witspeelster, na 5.0-0 ♖e7 6.c4 0-0 7.♘c3 c6 8.e4 ontstaat een regulier Oudindische opbouw, zie bijvoorbeeld de partij Chapman–Welling bij mijn verslag over het WK senioren in Acqui Terme 2017.]

5...dxe5 6.0-0 ♖c5 7.♘c3 0-0 8.e4 c6

[Oogt langzaam, maar is bedoeld om de mogelijkheden van het paard op c3 in te perken]

9.♙e2 a5

[Wellicht zou ik nu eerder 9...b5 spelen]

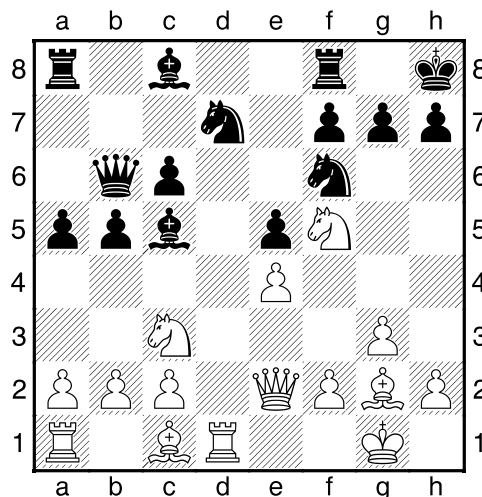
10.♘h4 b5

[Dreigt ..b4 en ..♙a6 maar wit kan dit effectief opvangen]

11.♞d1 ♚b6?!

[Achteraf dacht ik beter 11...♙c7 te spelen, de dame staat hier wat onhandig.]

12.♘f5 ♔h8



[Na lang nadenken en anticiperend op een witte aanval, maar achteraf gezien wel wat passief.]

13.♙e3?!

[Wederom een timide reactie van een speelster die bekend is om haar aanvallend spel. Het lag hoe dan ook meer voor de hand met 13.♙f3 op aanval te spelen.]

13...♙xe3 14.♙xe3 ♙xe3 15.♘xe3 ♘c5

[Zwart kan nu zijn resterende stukken makkelijk ontwikkelen en wellicht zijn ruimtevoordeel op de damevleugel voor actieve handelingen gebruiken]

16.a3

[Wellicht verdiende de "stoorzet" 16.♞d6 de voorkeur.]

16...♙e6

[Nu komt ..b4 aan de orde]

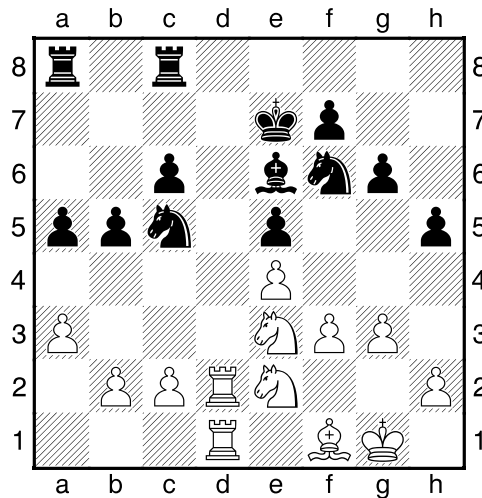
17.♞d6 ♞fc8

[17...b4 18.♘e2]

18.f3 g6

[Begint een consoliderende manoeuvre. Wit moet nu een constructief plan zien te formeren maar slaagt daar niet in.]

19.♙f1 ♔g7 20.♞ad1 ♕f8 21.♘e2 ♖e7 22.♞6d2 h5

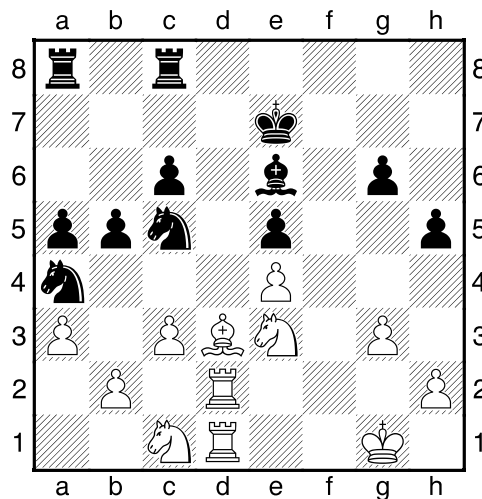


[Zwart is er duidelijk op vooruit gegaan en heeft alles in de stelling gehouden, wit staat er wat ongeorganiseerd bij en probeert nu de stukken te verbeteren, en slaagt daar in naderende tijdnood wederom niet in]

23.♘c1 ♘fd7 24.♙d3 ♘a4 25.c3 ♘dc5 26.f4 f6

[Handhaaft de spanning hetgeen voor degene met een paar minuten op de klok onaangenaam is]

27.fxe5 fxe5



28.b4?

[Wit stond ondertussen bedenkelijk en zou na 28.♔g2 ♜d8 29.♞f2 ♙b3 30.♘xb3 ♘xd3 onder zware positionele druk staan, maar deze paniecreactie verliest materiaal.]

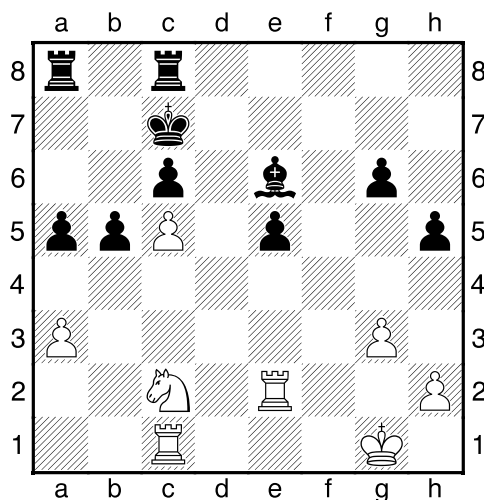
28...♘xd3 29.♘xd3

[Oeps, 29.♞xd3 ♘b2 kost de kwaliteit]

29...♘xc3 30.♖c1

[30.♖e1!?]

30...♘xe4 31.♞e2 ♔d6! 32.♘c5 ♘xc5 33.bxc5+ ♕c7 34.♘c2



[Wint een pion terug, maar in ruil daarvoor kan zwart de stelling volstrekt in zijn greep krijgen]

34...♔h3

[Erg sterk lijkt ook 34...♔f5 35.♖xe5 ♞e8 36.♖xe8 ♞xe8 37.♘d4 ♔d3]

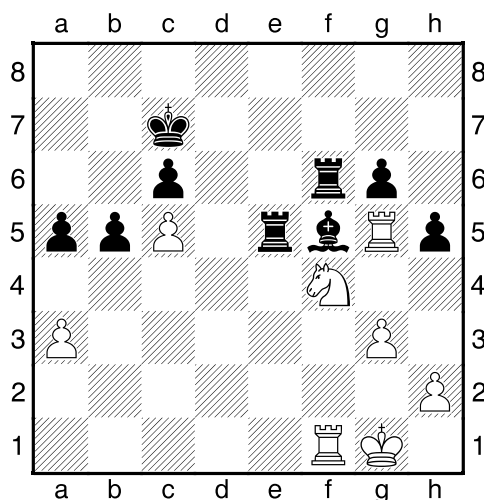
35.♞xe5 ♞e8 36.♞g5 ♞e6?!

[Aarzelt onnodig, na het directe 36...♞ad8! 37.♞xg6 ♞d2 wat in nota bene heb overwogen, wint zwart achter elkaar]

37.♘d4 ♞f6 38.♘e2 ♞e8

[Zwart kan zijn troef uitspelen met 38...b4! maar is in wits tijdnoed te afwachtend.]

39.♘f4 ♔f5 40.♞f1 ♞e5?



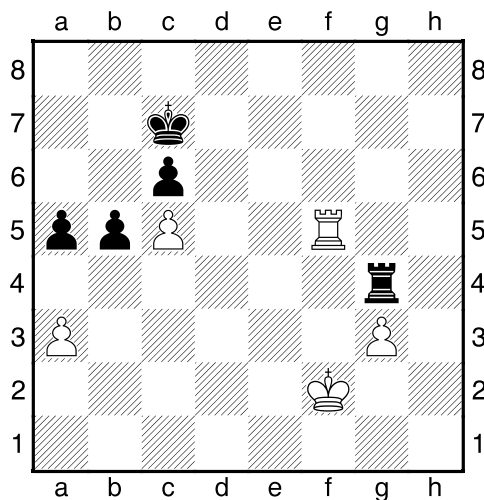
[Zwart moet verdedigen met 40...♞ef8 maar is van alle goede geesten verlaten. Sloeg de hongerklop hier toe ?]

41.♘xg6! ♞xg6

[Nu is het zwarte voordeel nagenoeg verdampt, zwart kan met 41...♔h3

42. ♖xf6 ♜xg5 nog altijd op voordeel hopen.]

42. ♜gxf5 ♜xf5 43. ♜xf5 h4 44. ♔f2 hxg3+ 45. hxg3 ♜g4



[Materieel is de stelling weer volkomen in evenwicht, maar zwart staat actiever en de witte pionnen zijn kwetsbaar. Hoe sterk wordt de g-pion als zwart de damevleugel opruimt? Wat heeft prioriteit, verdediging of tegenaanval? Vragen die bepalen of wit de stelling kan houden hetgeen de witspeelster in de praktijk niet lukt. Ik durf ook geen stellige uitspraak te doen maar duidelijk is dat zwart aanzienlijk voordeel heeft.]

46. ♔f3!?

[Zet alles op de opmars van de g-pion en een actieve koning. Een alternatief was 46. ♜e5 ♜a4 47. ♜e3 (47. ♜e7+ ♔d8 48. ♜e3 ♜c4 is wellicht minder accuraat omdat de zwakte koning daardoor centraler staat) 47... ♜c4 48. ♔f3 ♜xc5 49. g4 maar na 49... b4 rollen de zwarte pionnen ook en verkeert wit in grote problemen.]

46... ♜a4 47. ♜f7+

[Misschien 47. g4 ♜xa3+ 48. ♔f4 maar dan moet de koning op een ongelukkig veld gaan staan na 48... ♜a4+]

47... ♔d8 48. g4 ♜xa3+ 49. ♔f4

[49. ♔e4 b4 is evenmin makkelijk te verdedigen.]

49... ♜a1 50. ♔e5 a4

